

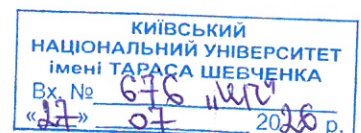
**Голові разової спеціалізованої вченої ради
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
доктору юридичних наук, доценту,
професору кафедри військового права Військового інституту
Кареліну Владиславу Володимировичу**

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора,
члена-кореспондента НААН України, Заслуженого юриста України,
професора кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Курила Володимира Івановича
на дисертацію Комара Андрія Юрійовича на тему:
«Адміністративно-правова охорона зон з особливими умовами
користування навколо військових об'єктів»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність дисертаційного дослідження Комара Андрія Юрійовича зумовлена необхідністю належного правового врегулювання використання земель, розташованих навколо військових частин та інших військових об'єктів, установлення чітких просторових меж відповідних територій, визначення змісту обмежень у використанні земель, їх державної реєстрації, відображення у документації із землеустрою та містобудівній документації, а також забезпечення реального додержання встановлених режимів.

В умовах триваючої збройної агресії проти України питання раціонального, безпечного і юридично визначеного використання земель навколо об'єктів оборонної інфраструктури набуває особливого значення. Розміщення військових частин, аеродромів, полігонів, складів боєприпасів, логістичних центрів, об'єктів протиповітряної оборони та іншої військової інфраструктури об'єктивно потребує встановлення спеціальних територіальних режимів. Такі режими мають забезпечувати належне функціонування військових об'єктів, запобігати несумісній забудові прилеглих територій, обмежувати здійснення потенційно небезпечної господарської

діяльності, знижувати ризики для життя і здоров'я населення та довкілля, а також гарантувати правову визначеність для власників і користувачів земельних ділянок. Водночас установа спеціальних зон навколо військових об'єктів безпосередньо впливає на реалізацію конституційного права власності, можливість забудови земельних ділянок, ведення господарської діяльності, здійснення землеустрою, зміну цільового призначення земель та територіальний розвиток громад. Тому відповідні обмеження мають бути встановлені на законних підставах, бути необхідними, пропорційними, просторово визначеними та доступними для належного врахування під час прийняття управлінських, земельних і містобудівних рішень.

Чинне законодавство України передбачає значну кількість спеціальних територій та зон, у межах яких установаються обмеження у використанні земель. До них належать зони особливого режиму використання земель, охоронні зони, санітарні та санітарно-захисні зони, приаеродромні території, водоохоронні зони, зони санітарної охорони, території об'єктів культурної спадщини, зони інженерних комунікацій та інші види просторових обмежень. Проте правове регулювання таких територій здійснюється нормами різних галузей законодавства, зокрема земельного, адміністративного, оборонного, містобудівного, екологічного, авіаційного, природоресурсного тощо. Відсутність єдиного підходу до їх класифікації, встановлення, зміни, скасування та державної реєстрації породжує правову невизначеність і ускладнює практичну реалізацію відповідних режимів землекористування.

Проблемним залишається також співвідношення між юридичним рішенням про встановлення спеціальної зони, документацією із землеустрою, відомостями Державного земельного кадастру та містобудівною документацією. На практиці наявність нормативно встановленого режиму не завжди супроводжується належним визначенням координат меж, внесенням відомостей до кадастру та врахуванням відповідних обмежень у комплексних планах просторового розвитку територій територіальних громад, генеральних

планах населених пунктів і детальних планах територій. За відсутності достовірної, повної та узгодженої просторової інформації органами державної влади, органами місцевого самоврядування, військовими адміністраціями, органами містобудування та архітектури, а також іншими уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації можуть прийматися рішення про передачу земельних ділянок у власність або користування, зміну їх цільового призначення, надання містобудівних умов та обмежень, а також погодження чи дозвіл на здійснення нового будівництва або реконструкції без належного врахування встановлених оборонних і безпекових вимог.

Особливого значення набуває цифрова інтеграція інформації про зони з особливими умовами користування до Державного земельного кадастру, містобудівних кадастрів, Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва та національної інфраструктури геопросторових даних. Така інтеграція має забезпечувати інформаційну сумісність державних ресурсів, своєчасне виявлення просторових конфліктів і запобігання ухваленню взаємосуперечливих адміністративних рішень.

З огляду на викладене дисертаційна робота Комара А.Ю. присвячена актуальній науковій проблематиці, розроблення якої має важливе значення для науки адміністративного і земельного права, вдосконалення системи просторового планування, ведення державних кадастрів, забезпечення обороноздатності держави та захисту прав землевласників і землекористувачів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота характеризується належним ступенем обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Автором послідовно проаналізовано правову природу землі та земельних відносин, систему обмежень у використанні земель, особливості правового режиму зон навколо військових об'єктів, процедури їх установлення та обліку, а також взаємозв'язок земельно-кадастрового і містобудівного регулювання.

Обґрунтованість результатів забезпечена застосуванням сукупності загальнонаукових і спеціально-юридичних методів. Формально-юридичний метод використано для аналізу нормативних приписів щодо встановлення спеціальних зон і державної реєстрації обмежень. Порівняльно-правовий метод дав змогу зіставити національну модель із підходами США, Великої Британії та Федеративної Республіки Німеччина. Методи аналізу та синтезу забезпечили систематизацію різних видів зон і формування цілісної моделі їх адміністративно-правової охорони.

Нормативну основу дослідження становлять положення Конституції України, Земельного кодексу України, законів України у сферах оборони, землеустрою, державного земельного кадастру, регулювання містобудівної діяльності, національної інфраструктури геопросторових даних, екологічної безпеки, цивільного захисту та державного нагляду і контролю.

Автором опрацьовано значний масив підзаконних нормативно-правових актів, якими регламентовано ведення Державного земельного кадастру, класифікацію обмежень у використанні земель, розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад, генеральних і детальних планів, функціонування національної інфраструктури геопросторових даних та здійснення моніторингу земель. Використання 335 найменувань у списку джерел свідчить про ґрунтовне опрацювання законодавства, наукової літератури, зарубіжних нормативних матеріалів і правозастосовної практики.

Основні положення дисертації логічно пов'язані з метою та завданнями дослідження. Автор не обмежується констатацією недоліків чинного законодавства, а визначає їх практичні наслідки та пропонує конкретні напрями вдосконалення нормативного, кадастрового, інформаційного і містобудівного забезпечення. Сформульовані пропозиції щодо закріплення правового статусу спеціальних зон у Земельному кодексі України, уніфікації процедур їх встановлення, зміни та скасування, обов'язкового внесення відомостей до Державного земельного кадастру, містобудівних кадастрів і

національної інфраструктури геопросторових даних ґрунтуються на результатах проведеного аналізу. Результати дисертаційної роботи пройшли належну апробацію. Основні наукові положення викладено у чотирьох наукових статтях та шести тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Тематика публікацій відповідає змісту дисертації та відображає основні результати дослідження. Отже, наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Комара А.Ю. є достатньо аргументованими, внутрішньо узгодженими та такими, що ґрунтуються на належній нормативній і доктринальній основі.

Аналіз структури та змісту дисертаційного дослідження. Структура дисертації відповідає визначенням меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 299 сторінок, з яких 216 сторінок припадає на основний текст. Список використаних джерел містить 335 найменувань, додатки викладено на 31 сторінці.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми, її зв'язок із науковими програмами і планами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито методологічні засади, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Позитивним є те, що автор пов'язує актуальність дослідження не лише з необхідністю охорони земель оборони, а й із потребою забезпечення просторової сумісності військової інфраструктури з цивільною забудовою, захисту населення, довкілля та законних інтересів власників суміжних земельних ділянок.

Перший розділ дисертації присвячено теоретичним основам адміністративно-правової охорони земель у межах зон з особливими умовами користування військових частин та їх об'єктів.

У підрозділі 1.1 автор розглядає землю і земельні відносини як об'єкти правової охорони. Обґрунтовано, що земля є не лише природним ресурсом та економічною основою, а й просторово-територіальним базисом суверенітету,

обороздатності та безпеки держави. Заслугує на підтримку висновок про комплексний характер правового режиму земель, які розташовані навколо військових об'єктів. На таких територіях одночасно діють норми адміністративного, земельного, оборонного, містобудівного та екологічного законодавства. Автор слушно наголошує, що адміністративно-правові акти нерідко виступають юридичною підставою виникнення, зміни або припинення земельних правовідносин. Саме в адміністративному порядку приймаються рішення про встановлення меж, затвердження документації, внесення відомостей до кадастру, здійснення контролю та застосування заходів юридичної відповідальності.

У підрозділі 1.2 досліджено правову характеристику зон з особливими умовами користування військових об'єктів. Цей підрозділ має ключове значення для розкриття адміністративно-правового, земельно-правового та просторового аспектів роботи. Автором проаналізовано співвідношення понять «обмеження у використанні земель», «обтяження прав на земельну ділянку», «охоронна зона», «санітарно-захисна зона», «зона особливого режиму використання земель» та інших суміжних категорій. Позитивно слід оцінити обґрунтування того, що спеціальні зони є просторово визначеними публічно-правовими обмеженнями землекористування. Вони не змінюють автоматично форми власності чи цільового призначення земельної ділянки, але встановлюють додаткові вимоги, заборони або умови здійснення окремих видів діяльності. Крім того, важливе значення має розмежування правового режиму земель військової частини та правового режиму прилеглих територій. Земельні ділянки військової частини можуть належати до земель оборони, тоді як суміжні ділянки можуть перебувати у державній, комунальній або приватній власності і мати інше цільове призначення. Саме встановлення відповідних зон забезпечує поширення необхідних безпекових обмежень на відповідні прилеглі території без їх обов'язкового вилучення. Автором доведено, що зони особливого режиму використання земель є видовою категорією у структурі зон із особливими умовами користування. Вони характеризуються підвищеним

рівнем обмежень, спеціальними вимогами до визначення меж та посиленням контролем за дотриманням встановленого режиму. Також заслуговує на увагу запропонована автором класифікація спеціальних зон за правовою природою, функціональним призначенням, ступенем обмеження прав землевласників і землекористувачів, строком дії та характером загроз, для нейтралізації яких відповідні зони встановлюються. Таке класифікаційне узагальнення має не лише теоретичне, а й прикладне значення, оскільки створює підґрунтя для диференціації процедур встановлення, зміни та скасування спеціальних зон залежно від їх виду, функціонального призначення і рівня потенційної небезпеки, визначення необхідного складу землевпорядної, містобудівної та іншої документації, кола уповноважених суб'єктів і порядку міжвідомчого погодження, а також встановлення відповідного режиму доступу до кадастрової, містобудівної та геопросторової інформації.

У підрозділі 1.3 розкрито поняття, зміст і сутність адміністративно-правової охорони спеціальних зон військових частин та їх об'єктів. Дисертант розглядає її як комплексну діяльність уповноважених суб'єктів, спрямовану на забезпечення спеціальних режимів землекористування за допомогою нормативних, процедурних, планувальних, дозвільних, кадастрових, контрольних і примусових засобів. Слушним є включення до структури адміністративно-правової охорони не лише заходів реагування на правопорушення, а й попереднього планування, встановлення меж, державної реєстрації обмежень, інформаційного обміну та моніторингу відповідних територій.

Другий розділ присвячено сучасному стану адміністративно-правової охорони земель у межах спеціальних зон військових частин та їх об'єктів.

У підрозділі 2.1 охарактеризовано систему суб'єктів публічної адміністрації та їх повноваження. У контексті земельно-кадастрового і містобудівного забезпечення особливе значення мають повноваження Кабінету Міністрів України, Міністерства оборони України, МВС, органів військового управління, Держгеокадастру, Мінрозвитку, органів державної та військової

адміністрації, органів місцевого самоврядування та органів містобудівного контролю. Автор переконливо доводить, що ефективне встановлення спеціальних зон навколо військових об'єктів потребує міжвідомчої взаємодії. Відповідний орган військового управління (військова частина) має визначати оборонну та безпекову необхідність спеціальної зони, землевпорядні суб'єкти — формувати просторові дані, кадастрові органи — забезпечувати реєстрацію обмежень, а органи місцевого самоврядування — враховувати відповідний режим у документації просторового планування та рішеннях щодо забудови.

У підрозділі 2.2 комплексно досліджено організацію здійснення адміністративно-правової охорони земель у межах спеціальних зон військових об'єктів. Саме в цьому підрозділі найбільш повно розкрито процедурний, земельно-кадастровий і містобудівний складники досліджуваного механізму. Автор аналізує стадії встановлення спеціальної зони: ініціювання; підготовку обґрунтування; визначення виду, розміру та режиму зони; розроблення просторової документації; погодження; прийняття рішення; встановлення меж на місцевості; внесення відомостей до Державного земельного кадастру; відображення у містобудівній документації; інформування землевласників та землекористувачів; подальший моніторинг і контроль.

Заслуговує на підтримку висновок, що належне встановлення спеціальних зон навколо військових об'єктів не може вичерпуватися лише прийняттям адміністративного акта. Відсутність визначених координат поворотних точок меж, електронного документа, кадастрової реєстрації та відображення у планувальній документації істотно знижує юридичну і практичну ефективність такого рішення. Державний земельний кадастр у роботі обґрунтовано розглядається як основний державний інформаційний ресурс, у якому мають бути зафіксовані просторові межі та зміст обмежень у використанні земель. Внесення відомостей до Державного земельного кадастру забезпечує публічну достовірність інформації, можливість її врахування під час формування земельних ділянок, державної реєстрації речових прав, підготовки документації із землеустрою та прийняття рішень

органами влади. Автор слушно звертає увагу на те, що відомості про спеціальну зону мають містити не лише графічне відображення її меж, а й інформацію про вид обмеження, нормативну підставу, орган, який прийняв рішення, строк дії, зміст установленого режиму, перелік заборонених або обмежених видів діяльності.

Позитивно слід оцінити аналіз чинної Класифікації обмежень у використанні земель. Автор виявляє, що наявна система не забезпечує повного та однозначного відображення всіх видів спеціальних зон, які можуть встановлюватися навколо військових об'єктів. Недостатня деталізація класифікатора ускладнює формування електронних документів, обмін даними між державними реєстрами та відображення відповідних обмежень у документації просторового планування.

Окремої уваги заслуговує містобудівний аспект дослідження. Автор обґрунтовано зазначає, що комплексні плани просторового розвитку територій територіальних громад, генеральні плани населених пунктів та детальні плани територій повинні розроблятися з обов'язковим урахуванням встановлених зон із особливими режимами використання навколо військових об'єктів. Неузгодженість земельно-кадастрових і містобудівних даних може призводити до функціонального зонування територій та планування забудови, несумісних із режимом військового об'єкта. Внаслідок цього виникають ризики обмеження можливостей його модернізації, створення перешкод для польотів, логістики чи експлуатації технічних засобів, а також загрози для цивільного населення. Показовим є проведений автором аналіз правового режиму приаеродромних територій. Умови забудови таких територій мають визначатися з урахуванням вимог авіаційної безпеки та погоджуватися з експлуатантом аеродрому та уповноваженими органами. Водночас відсутність належного відображення приаеродромних територій і пов'язаних із ними обмежень у системі просторового планування створює ризики видачі містобудівних умов та обмежень без урахування висотних, шумових, радіотехнічних та інших спеціальних вимог.

Важливим результатом дослідження є обґрунтування необхідності забезпечення нормативно визначеної інформаційної та технологічної взаємодії між Державним земельним кадастром, містобудівним кадастром, Єдиною державною електронною системою у сфері будівництва та національною інфраструктурою геопросторових даних, що має забезпечити узгодженість відомостей про межі та правовий режим спеціальних зон, їх своєчасне оновлення та обов'язкове врахування під час прийняття земельних, містобудівних, дозвільних і контрольних рішень. Така інформаційна взаємодія має забезпечувати автоматичне або максимально оперативне врахування встановлених обмежень під час підготовки землевпорядної та містобудівної документації, видачі дозвільних документів, здійснення державної реєстрації та проведення контрольних заходів.

Обґрунтованим є висновок автора про необхідність забезпечення балансу між відкритістю кадастрових даних та захистом інформації, розголошення якої може створювати загрозу національній безпеці. Інформація про правовий режим і наявність обмежень має бути доступною заінтересованим особам у достатньому обсязі, однак чутливі відомості про технічні характеристики та функціональне призначення військового об'єкта можуть мати обмежений доступ.

У підрозділі 2.3 розглянуто адміністративно-правовий примус як засіб забезпечення режиму відповідних зон. У контексті земельно-кадастрового і містобудівного регулювання значення мають заходи припинення самочинного будівництва, зупинення підготовчих чи будівельних робіт, скасування або перегляду неправомірних дозвільних рішень, виконання приписів та відновлення порушеного стану земель.

Третій розділ присвячено зарубіжному досвіду та напрямам удосконалення національного законодавства.

У підрозділі 3.1 досліджено правові моделі США, Великої Британії та Федеративної Республіки Німеччина. Автор звертає увагу на інтеграцію оборонних обмежень до системи просторового планування, регулярний

перегляд необхідності спеціальних зон, залучення територіальних громад та використання сучасних геоінформаційних технологій. Зокрема, на прикладі німецького законодавства показано, що встановлення охоронних зон навколо військових об'єктів узгоджується із процедурами просторового планування, а відповідні рішення не є безстроковими та підлягають періодичному перегляду. Такий підхід сприяє дотриманню принципу пропорційності, забезпечує врахування зміни характеру військового об'єкта та територіального розвитку громад та запобігає необґрунтованому збереженню надмірних обмежень.

У підрозділі 3.2 сформульовано комплексні пропозиції щодо вдосконалення законодавства України. Підтримки заслуговує пропозиція щодо закріплення у Земельному кодексі України поняття зон із особливими умовами користування, їх основних видів, загальних засад установлення, зміни та скасування, а також вимог щодо обов'язкового внесення відомостей до Державного земельного кадастру. Автор обґрунтовує необхідність уніфікації процедур, визначення мінімального складу документації, встановлення компетенції органів, строків погодження та порядку інформування власників і користувачів земельних ділянок.

Важливими є пропозиції щодо вдосконалення Порядку ведення Державного земельного кадастру та Класифікації обмежень у використанні земель. Їх реалізація має забезпечити однозначну ідентифікацію зон особливого режиму використання, приаеродромних, охоронних та інших спеціальних територій навколо військових об'єктів. Заслуговує на позитивну оцінку пропозиція віднести відомості про зони із особливими режимами використання до тематичного набору геопросторових даних про правові обмеження землекористування та забезпечити їх обов'язкову інтеграцію до національної інфраструктури геопросторових даних. Автор обґрунтовано вказує на необхідність сумісного обміну відповідною інформацією з Державним земельним кадастром, містобудівними кадастрами та іншими державними інформаційними ресурсами з урахуванням законодавства про інформацію з обмеженим доступом.

Практично значущою є пропозиція доповнити порядок моніторингу земель положеннями про спостереження за дотриманням режимів спеціальних зон військових об'єктів, зокрема із застосуванням технологій дистанційного зондування Землі. Результати такого моніторингу можуть використовуватися для виявлення незаконної забудови, зміни фактичного використання територій та інших порушень установленого режиму.

Загалом структура дисертації є логічною, матеріал викладено послідовно, висновки до розділів і загальні висновки відповідають змісту проведеного дослідження.

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів.

Наукова новизна дисертації полягає у комплексному адміністративно-правовому дослідженні спеціальних територіальних режимів навколо військових об'єктів у взаємозв'язку із земельними обмеженнями, кадастровим обліком та містобудівним плануванням. До положень наукової новизни слід віднести обґрунтування правової природи зон із особливими умовами користування як самостійного різновиду просторових публічно-правових обмежень землекористування, що забезпечуються засобами публічного адміністрування. Науково значущим є сформульоване автором визначення «зони із особливими режимами використання», у якому відображено їх превентивно-безпекову спрямованість, просторовий характер та зв'язок із функціонуванням військових частин і військових об'єктів. Заслугує на увагу висновок про видове значення зон особливого режиму використання земель у загальній структурі зон із особливими умовами користування та необхідність установлення для таких зон підвищених вимог до процедурного і геопросторового забезпечення. Автором запропоновано удосконалення класифікації зон із особливими умовами користування за їх правовою природою, функціональним призначенням, ступенем обмеження прав землевласників і землекористувачів, строком дії, а також характером і рівнем небезпек, для запобігання чи нейтралізації яких відповідні зони встановлюються.

Науковою новизною характеризується обґрунтування системного розриву між нормативно встановленими режимами та фактичними механізмами їх реалізації. Такий розрив проявляється у відсутності визначених меж, неповноті кадастрової реєстрації, неврахуванні зон у містобудівній документації та несистемній взаємодії державних інформаційних ресурсів.

Практичне значення мають пропозиції автора щодо:

- закріплення правового статусу зон із особливими умовами користування у Земельному кодексі України;
- уніфікації процедур установлення, зміни і скасування відповідних зон;
- внесення змін до чинного Порядку ведення Державного земельного кадастру;
- удосконалення Класифікації обмежень у використанні земель;
- обов'язкового відображення спеціальних зон навколо військових об'єктів у комплексних планах просторового розвитку, генеральних планах і детальних планах територій;
- забезпечення інформаційної взаємодії між Державним земельним кадастром, містобудівними кадастрами, Єдиною державною електронною системою у сфері будівництва та національною інфраструктурою геопросторових даних;
- організації моніторингу відповідних територій із застосуванням сучасних геоінформаційних технологій;
- забезпечення балансу між доступністю відомостей про земельні обмеження та захистом інформації у сфері оборони.

Запропоновані положення можуть бути використані у правотворчій діяльності під час підготовки змін до земельного, оборонного, містобудівного та кадастрового законодавства.

У правозастосовній діяльності результати дисертації можуть бути використані органами військового управління, Держгеокадастром, органами містобудування та архітектури, органами місцевого самоврядування, військовими адміністраціями та суб'єктами державного контролю під час

визначення та встановлення спеціальних зон, розроблення відповідної документації, внесення відомостей до кадастрів та прийняття рішень щодо забудови.

Результати дослідження можуть бути використані також у науковій і навчальній діяльності під час викладання адміністративного, земельного, екологічного та містобудівного права.

Питання для дискусійного обговорення. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Комара Андрія Юрійовича, необхідно звернути увагу на окремі положення, які мають дискусійний характер та можуть бути додатково пояснені під час публічного захисту.

1. Автор визначає зони із особливими умовами користування як узагальнену категорію, до якої можуть входити різні за правовою природою режимні, охоронні, санітарно-захисні, приаеродромні та інші зони. Такий підхід дає змогу системно охопити територіальні обмеження, пов'язані з функціонуванням військових об'єктів (с. 67-75, 95-103). Водночас потребує додаткового обґрунтування співвідношення загального поняття «зона із особливими умовами користування» із законодавчо визначеними видами обмежень у використанні земель. Необхідно уточнити, чи пропонує автор створити нову самостійну категорію обмежень у Земельному кодексі України, чи зони із особливими умовами користування мають бути нормативною рамковою конструкцією, що об'єднуватиме вже існуючі види зон без зміни їх спеціального правового регулювання. Також потребує пояснення, як уникнути дублювання режимів у випадках, коли навколо одного військового об'єкта одночасно встановлюються зона особливого режиму використання земель, санітарно-захисна зона та приаеродромна територія тощо.

2. У роботі обґрунтовано необхідність обов'язкового внесення відомостей про встановлені зони із особливими умовами користування до Державного земельного кадастру, містобудівних кадастрів та національної інфраструктури геопросторових даних (с. 146-165, 209-214, 220-221). Водночас додаткового уточнення потребує юридичне значення кожної з

відповідних інформаційних систем та наслідки розбіжностей між ними. Зокрема, доцільно пояснити, який інформаційний ресурс повинен мати пріоритет у разі невідповідності меж зони, відображених у Державному земельному кадастрі, комплексному плані просторового розвитку та містобудівному кадастрі. Потребує обговорення й питання про те, з якого моменту обмеження має вважатися юридично чинним для власника земельної ділянки: з моменту прийняття рішення про встановлення відповідної зони, затвердження відповідної документації, внесення відомостей до Державного земельного кадастру чи державної реєстрації обмеження речового права.

3. Автор слушно наголошує на необхідності відображення зон із особливими умовами користування військових частин та їх об'єктів у документації з просторового планування та їх обов'язкового врахування під час прийняття містобудівних рішень (с. 209-214, 220). Водночас додаткового обґрунтування потребує порядок установа нові зони із особливими умовами користування військових частин та їх об'єктів у разі, коли чинний комплексний план просторового розвитку території територіальної громади, генеральний план населеного пункту або детальний план території передбачає інше функціональне призначення відповідної території. Зокрема, доцільно уточнити, чи має рішення про встановлення такої зони бути безпосередньою підставою для внесення змін до містобудівної документації, хто повинен виступати замовником цих змін і за рахунок яких джерел має здійснюватися їх фінансування. Дискусійним залишається також питання щодо можливості надання містобудівних умов та обмежень у період між прийняттям рішення про встановлення зони і внесенням відповідних змін до містобудівної документації.

4. У дисертації обґрунтовано необхідність доступності інформації про межі та правові режими зон із особливими умовами користування з одночасним дотриманням вимог законодавства про інформацію з обмеженим доступом (с. 124-125, 214, 220). Проте потребує подальшої конкретизації обсяг відкритих і закритих відомостей про зони навколо військових об'єктів. З

одного боку, власник або користувач земельної ділянки повинен мати можливість достовірно встановити наявність обмеження, його межі, зміст, строк дії та правові наслідки (с. 146-165, 209-214). З іншого боку, надмірна деталізація просторових даних може сприяти розкриттю місцезнаходження, конфігурації або функціональних характеристик військової інфраструктури. У зв'язку з цим доцільно пояснити, яким чином автор пропонує забезпечити диференційований доступ до відповідних даних та який орган має визначати рівень їх деталізації й обмеження доступу. Зазначені питання мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер, спрямовані на подальший розвиток сформульованих у дисертації положень та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок.

Дисертація Комара Андрія Юрійовича на тему «Адміністративно-правова охорона зон з особливими умовами користування навколо військових об'єктів» є самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій комплексно досліджено актуальні наукові питання адміністративно-правової охорони спеціальних територіальних режимів навколо військових об'єктів. У роботі розкрито правову природу спеціальних зон військових частин та їх об'єктів, визначено їх місце у системі обмежень у використанні земель, проаналізовано процедури встановлення, зміни, скасування та обліку відповідних зон. Особливу наукову і практичну цінність становлять положення щодо обов'язкового просторового визначення меж спеціальних зон, внесення відомостей до Державного земельного кадастру, їх урахування у комплексних планах просторового розвитку, генеральних планах і детальних планах територій, а також забезпечення взаємодії кадастрових і містобудівних інформаційних систем.

Автором виявлено основні недоліки чинної нормативної моделі, зокрема термінологічну і процедурну неоднорідність спеціальних зон, неповноту їх кадастрової фіксації, недостатню узгодженість земельного та містобудівного регулювання й відсутність належної інформаційної взаємодії між державними

ресурсами. Сформульовані у дисертації пропозиції щодо вдосконалення Земельного кодексу України, порядку ведення Державного земельного кадастру, класифікації обмежень у використанні земель, містобудівного та геоінформаційного законодавства мають теоретичне і практичне значення. Дисертація характеризується логічною структурою, належним рівнем наукової новизни, обґрунтованістю положень, висновків і рекомендацій. Основні результати дослідження відображено в наукових публікаціях здобувача та апробовано під час наукових заходів.

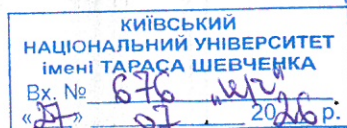
Порушень принципів академічної доброчесності, ознак академічного плагиату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження під час аналізу дисертації не встановлено.

За актуальністю, змістом, структурою, рівнем наукової новизни, обґрунтованістю одержаних результатів та їх теоретичним і практичним значенням дисертація Комара Андрія Юрійовича на тему «Адміністративно-правова охорона зон з особливими умовами користування навколо військових об'єктів» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор — Комар Андрій Юрійович — заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НААН України, Заслужений юрист України,
професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Володимир КУРИЛО**

23 липня 2026 року

С.ГРИЩЕНКО